Науковий журнал 2.2008

ВІСНИК

Хмельницького національного університету

Економічні науки

Том 1

Я. В. КОНТОРОВИЧ
РОЛЬ ЗАПОРОЖСКОЙ ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННОЙ ПАЛАТЫ В ОСУЩЕСТВЛЕНИИ МАРКЕТИНГА РЕГИОНА 67

О. В. КОЩІЙ
ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОЦІНКА КОНКУРЕНТНИХ СИЛ НА РИНКУ МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ УКРАЇНИ 70

В. В. ЛЕТУТА
СИНЕРГІЧНИЙ ЕФЕКТ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ МОЛОКОПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА 73

А. О. ПАНТЕЛЕЙМОНЕНКО
МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ 75

І. В. ЮРКО, В. М. БОНДАРЕНКО
МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ДИКОРОСЛОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ 78

Е. А. АТАМАНЮК
СТАНОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ 81

Н. В. БАКАЛО
ПРОЦЕДУРА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ МАКРОСЕРЕДОВИЩА НА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ 84

Ю. П. ВІТКОВСЬКИЙ
АНАЛІЗ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОГО СКЛАДУ МАШИНО-ТРАКТОРНОГО ПАРКУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ 86

Н. С. КАРВАЦКА
САНАЦІЯ ПАСИВУ БАЛАНСУ В ПРОЦЕСІ ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ 88

Л. Г. ЛІПИЧ, А. М. НІКОЛАЄВА
МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ДОСЯГНЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА 92

Е. А. ПОЛИЩУК
К ВОПРОСУ О ВЫЯВЛЕНИИ ВИДОВ ТЕНЕВОЙ ЭКОНОМИКИ В СФЕРЕ РЕКРЕАЦИИ АР КРЫМ 96

О. Ю. ПОПОВА
ОЦІНКА ВПЛИВУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА СТАН ДОВКІЛЛЯ 98

Т. Г. РЗАЄВА, Г. І. РЗАЄВ
АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ ПОКАЗНИКІВ ЩОДО ДОТРИМАННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ КОНКУРЕНЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА 102

Н. І. НІКОГОСЯН, О. В. РОМАНЕНКО
МЕТОДИКА ОЦІНКИ РИЗИКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ З УРАХУВАННЯМ РИЗИК ПОТЕНЦІАЛУ 107

О. П. СОЧІВЕЦЬ, О. А. СМЕТАНЮК
ОБҐРУНТУВАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ ДО СТРУКТУРИЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА 110

В. П. СУХОРАБ
РОЛЬ І МІСЦЕ МАЛОГО БІЗНЕСУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ 113

І. О. ТАРАСЕНКО
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 115

В. І. ТЕРЕХОВСЬКА
ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ 120

Реалізація молока може здійснюватись у два способи. Перший – на молокопереробне підприємство (завод) або на кілька підприємств. Як правило, такі підприємства мають велику потребу у сировині, тому з переробниками, які успішно працюють в сучасних умовах, молочарським кооперативам варто налагоджувати довгострокову співпрацю. Для молокозаводів кооператив є вигідним партнером з багатьох міркувань, із яких найголовнішим є те, що він спроможний постійно забезпечувати великі обсяги необхідної продукції та гарантувати її якість. Якщо умови, що пропонуються найближчим заводом, не задовольняють кооператив, він може шукати альтернативні канали збуту. Такий досвід має кооператив "Тейсарівський". Селяни продавали молоко на Жидачівський молокозавод, але були дуже незадоволені. Ціни, запропоновані заводом, були нижчі, ніж у інших, крім того, вони не отримували оплати більш, ніж півроку. Члени кооперативу вирішили розглянути альтернативні варіанти, в результаті чого був підписаний договір з приватною компанією у Львові, яка запропонувала кращі умови.

Другий, не менш важливий спосіб збуту молока – це прямі продажі Така реалізація молока може здійснюватись бюджетним установам (лікарням, школам, дитсадкам, військовим частинам тощо), на продовольчих ринках, через мережу роздрібної торгівлі та іншим прямим споживачам [5, с.123-124].

Таким чином, збутові сільськогосподарські кооперативи зернового і молочного напряму діяльності, уникаючи невигідних взаємодій з посередниками, здатні забезпечити своїм членам – фермерам та власникам особистих підсобних господарств вигідні канали збуту продукції, тобто суттєво збільшити їхні доходи.

Література

1. Гончаренко В.В. Семінар з кооперації в Полтаві // Кооперативний поступ. – 2000. – № 8. – С. 2.
2. Блок Р., Могильний О. Зернові кооперативи. – К.: Тасіс, 2000. – 46 с.
3. Пантелеймоненко А.О. Становлення кооперації в українському селі: історико-економічні аспекти: Монографія. – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2006. – 227 с.
4. Проблеми сільських громад долатимуть обслуговуючі кооперативи / http://www.loda.gov.ua/oda/news/article; 1454/
5. Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи: Практичний посібник / Гончаренко В.В., Блок Р., Іванова Н.А та інші. – К.: Урожай, 2001. – 288 с.

Надійшла 8.3.2008 р.

УДК 658.8; 663.911.1

І. В. ЮРКО, В. М. БОНДАРЕНКО
Полтавський університет споживчої кооперації України

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ДИКОРОСЛОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

У даній статті наведені основні фактори, які мають значний вплив на ринок дикорослої продукції в Україні. Разом із тим досліджено обсяги продаж протягом 2005-2006 маркетингових років. Проаналізовано найбільш поширені причини попиту та пропозиції дикорослої продукції на ринку України, а також їх цінову ситуацію в даний час.

Постановка проблеми В наш час, коли в Україні дедалі ширше розвивається багатоукладна економіка, ринкові відносини стають основними чинниками регулювання виробництвом дикорослої продукції. Адже співвідношення між попитом і пропозицією на ринку продовольства зумовлює перетікання капіталу та переміщення ресурсів між галузями та регіонами, впливає на рівень та динаміку цін, а отже є ключовим чинником формування прибутків товаровиробників.

Обсяги пропозиції дикорослих фруктів та ягід скорочуються на 19-20 % за рахунок зменшення їх запасів в 2-3 рази. Продовжується тенденція зменшення заготівель продукції та збільшення реалізації за рахунок бартерних угод. Помітно підвищуються ціни на дикорослу продукцію, а саме: яблука 25-30 %, груші і горіхи 1,5-1,7 раз.

Висока зацікавленість до цього сегменту ринку в наш час не є випадковою. Сьогодні на нашому ринку дикорослих плодів домінує імпорт, а серед місцевих виробників поки що немає найсильнішого. Майже 90 % української продукції вирощується в господарствах приватних підприємців. Інші 10 % виробляють великі аграрні господарства. Слід відмітити, що всі умови для успішного розвитку фруктової галузі в Україні існують. Лише в 2000-2006 маркетингових роках площі плодово-ягідних насаджень в Україні скоротились на 71,5 %, тоді як попит на фрукти щорічно збільшився на 10-15 %.

Аналіз останніх досліджень В економічній літературі цій проблемі приділена певна увага. На сучасному етапі ці питання розглядались у працях багатьох вчених та дослідників [1-5].

Постановка завдання. Дослідження та обґрунтування основних факторів при дослідженні ринку дикорослої продукції в 2000-2006 маркетингових роках, а також вирішення даної проблеми та шляхи їх поліпшення.

Виклад основного матеріалу дослідження В останні роки в Україні склалась досить цікава ситуація, ріст доходів населення різко збільшив попит на дикорослі плоди та ягоди, але місцеві виробники не в змозі їх задовольнити. За останнім даним в 2006 в Україні було вироблено 1,1 млн тонн фруктів та ягід – це в 2,6 раз менше, ніж на початку 90-х. Продовжується тенденція до скорочення площі садів, ягідників та виноградників. Відповідно даним «Агроогляд: овочі та фрукти», в 2006 році вони зменшились на 15 тис. га, в 2005 – на 18 тис. га, а в 2006 – на 23 тис. га. При помітній тенденції до скорочення плодово-ягідних насаджень, попит на фрукти, які у нас можна придбати, оцінюються в 1,4 млн тонн і продовжує щорічно збільшуватись на 10-15 %.

Кількість і вартість дикорослої сировини на внутрішньому ринку України формується, в основному, за рахунок вітчизняного виробництва, яке сконцентроване переважно в домашніх господарствах населення. На їх долю приходиться 60-75 % валового збору зерняткових культур (яблук, груш), кісточкових (слив, абрикос, персиків, вишень) – 80-90 %, ягід (суниць, смородини, малини) – 95-97 %, горіхів – 98-99 %. На ринок надходить мало груш, суниці, малини, хоча більшість районів України мають достатньо сприятливі умови для їх вирощування. Що стосується яблук то ринок ними перенасичений. Незатребувана частина їх складає на внутрішньому ринку України біля 7-10 %. Проте у другій половині 2005-2006 рр. ситуація змінилася – спостерігалось значне зменшення пропозиції яблук на 15-20 % через скорочення їх виробництва у переважній більшості регіонів країни. Недобір урожаю яблук зумовлений, з одного боку, несприятливими природними умовами їх вирощування (весняні заморозки, літня засуха), з іншого – поглибленням кризових явищ через скорочення ресурсів, зниження ефективності їх використання, ослаблення виконавчої і технологічної дисципліни, зменшення стимулів і можливостей щодо інвестування й прискорення науково-технічного прогресу. Несприятливі природні і економічні умови зумовили також зменшення виробництва у всіх категоріях господарств України ягід на 2,0 %, плодів кісточкових – на 9,8 %, горіхів – на 39,3 %.

Головною причиною зменшення обсягів виробництва дикорослої продукції є порушення основних агротехнічних прийомів вирощування культур внаслідок слабкої матеріально-технічної бази господарств і скорочення їх купівельної спроможності. Зменшилося внесення під культури органічних і мінеральних добрив. Порушуються строки їх використання, не втримується необхідне співвідношення поживних речовин, режими зрошення культур. Значно погіршився захист рослин від шкідників і хвороб у зв'язку з подорожчанням отрутохімікатів і пального. У більшості господарств сади і ягідники не обрізаються [1]. Зниження виробництва дикорослих плодів та ягід є також наслідком великих втрат через несвоєчасне збирання врожаю, нестачу сховищ, електроенергії, пального, незадовільне забезпечення господарств тарою і транспортом, через труднощі із збутом вирощеної продукції. Посилився процес до спеціалізації виробництва, збільшення реалізації продукції та купівлі промислових товарів шляхом бартерних угод і за допомогою посередницьких організацій. Поглиблення кризових явищ у цьому секторі господарства зумовлене дією законів нерегульованого ринку, що сприяло розвитку інфляційних процесів і зниженню мінової вартості продукції цих галузей, зменшило можливості для розширеного відтворення виробництва та економічного зміцнення господарств. Більшість садівничих господарств опинилася на межі банкрутства. Тільки в 2005р. 67 % сільськогосподарських підприємств України від вирощування ягід понесли збитки, фруктів – 83 %, а загальна сума збитків від вирощування фруктів і ягід досягла 66,5 млн грн. Рівень збитковості дикорослих плодів та ягід досяг – 45,6 %.

Кількість та якість пропонованої на ринку дикорослої сировини обумовлюється, перш за все, біологічними особливостями порід і сортів та природними умовами їх вирощування. Основна маса зимових сортів яблук і груш, пізніх сортів слив надходить на ринок із південно-західних районів правобережного Лісостепу (Вінницької, Хмельницької, Чернівецької областей) та Криму; суниці – із Полісся (Львівської, Житомирської, Рівненської, Волинської областей); абрикос – із районів Степу та південно-західних районів правобережного Лісостепу; [2].

У другій половині 2005-2006 рр. дикоросла продукція представлена на внутрішньому ринку України в основному яблуками. На їх частку, наприклад, в аналогічному періоді минулого року приходилося біля 80 % загального обсягу продажу свіжих фруктів і ягід на міських ринках України. Однією з позитивних тенденцій формування внутрішнього ринку дикорослих фруктів і ягід є зменшення імпорту цієї сировини у 2006 р. порівняно з 2005 р. на 1159,6 тис. дол. США, або на 2,9 %. У першій половині 2005 р. указана тенденція зміни імпорту фруктів і ягід збереглася. Його обсяг зменшився (порівняно з аналогічним періодом.) на 28,5 %. Негативне сальдо балансу зовнішньої торгівлі України цими продуктами також зменшилося на 7,8 млн дол. США, або на 28,1 %. Основними постачальниками горіхів є -Туреччина (56,5 %), США (7,8 %), Азербайджан (7,6 %); сушених фруктів – Німеччина (87,4 %). В структурі імпорту продуктів найбільшу питому вагу складали горіхи (15-16 %). У 2005 – 2006 рр. вказана тенденція зміни імпорту дикорослих фруктів і ягід не збереглася, оскільки різке зменшення пропозиції цих продуктів вітчизняних товаровиробників може призвести до розширення їх імпорту на 50,4 %.

Ринок фруктів і ягід не є однорідним, його кон'юнктура значною мірою коливається по окремих населених пунктах, районах та областях. Найбільша ємкість ринку дикорослої продукції має місце в Донецькій, Київській, Луганській, Дніпропетровській, Запорізькій, Миколаївській, а також в Автономній Республіці Крим. Тут індекс попиту коливається в межах 1,15-3,62 одиниць. Він визначається як функція трьох параметрів, формуючих попит – густини міського населення, доходів на душу міського населення та цін продуктів на міських ринках. Найменший попит на дикорослу продукцію у північних областях (Житомирській, Рівненській, Волинській, Чернігівській) та на Херсонщині. Тут індекс попиту коливається від 0,21 до 0,46 одиниць.

Моніторинг міських ринків плодоягідної продукції України за 2005-2006 рр. свідчить, що високий попит склався на абрикоси, персики, сливи, чорницю. Найменший попит спостерігався на яблука. Основна маса фруктів та ягід (71 %) використана для споживання населенням. Загальний обсяг його досяг майже 1186 тис. т, або 24 кг на душу населення. Це на 16-17 % менше порівняно з минулим роком. Жителі нашої країни споживають дикорослих фруктів і ягід в 4-5 раз менше, ніж у Німеччині, Австрії, Італії та інших розвинутих країнах. Рівень та структура споживання цих продуктів знаходиться у прямій залежності не тільки від обсягів виробництва, а перш за все – від розміру доходів [3].

Спостерігається стійка тенденція збільшення споживання дикорослої сировини з підвищенням доходів населення. Найвищий рівень споживання (60-65 кг) припадає на 1,4 % населення країни (на його заможну частину). Садоводи-любителі та сільське населення забезпечує себе фруктами і ягодами на рівні 40-50 кг на 1 людину в рік. На самому низькому рівні забезпечення (10-20 кг) знаходиться міське бідне населення. Воно споживає фрукти лише в сезон збирання врожаю та під час хвороби.

Рівень споживання дикорослої продукції значно коливається по регіонах. Найбільше фруктів і ягід (40-56 кг на душу населення за рік) споживають в Криму, у Вінницькій, Закарпатській, Полтавській областях, а найменше (11-28 кг) – в Сумській, Хмельницькій, Луганській та Донецькій областях. Реалізація комплексу заходів щодо розширення зовнішнього ринку фруктів і ягід сприяла збільшенню експорту цих продуктів з 9,4 млн в 2006 р. до 13,1 млн дол. США в 2005 р., або на 14 %. В структурі експорту у 2005-2006 рр. найбільшу питому вагу займали дикорослі ягоди і яблука, а в 2005р. – ягоди і горіхи.

Основними країнами-покупцями української дикорослої продукції у 2005 р. були: яблука – Угорщина (51 % усього експорту), Російська Федерація (35 %), Білорусь (12 %); груш – Російська Федерація (93 %); плодів кісточкових культур (слив, абрикос, персиків та ін.) – Російська Федерація (25 %), Австрія (21 %), Латвія (18 %); горіхів – Нідерланди (14 %), Сирія (10 %), Чехія (9 %); суниці – Польща (81 %); малини – Австрія (60 %), Польща (20 %), Білорусь (19 %); чорниці і журавлини – Польща (34 %), Австрія (19 %), Литва (19 %), Німеччина.

В умовах дефіциту на світовому ринку фруктових концентратів Україна могла би без особливих зусиль ввійти в число ведучих експортерів дикорослою продукцією. Але для цього необхідно збільшити збори врожаю дикорослих фруктів та ягід. [4].

Негативні чинники у реалізації дикорослої сировини зумовили руйнування оптового ринку цих продуктів. На його місці виникають стихійні продовольчі ринки, які сприяють неорганізованій посередницькій діяльності у сфері збуту продукції і привласненню значної частини прибутку, створеного в процесі виробництва. Водночас змінюються функції господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Поряд із вирощуванням дикорослої продукції їм все більше приходиться займатися її продажем. Це призводить до відволікання капіталу і трудових ресурсів від основної господарської діяльності. Розпорошення капіталу знижує ефективність використання ресурсів, викликає ряд інших проблем і труднощів із збутом продукції і, в кінцевому підсумку, значно зменшує масу прибутку. Крім того, диспаритет цін, спад попиту, звуження ринку через перехід населення і територій до самозабезпечення, розширення натуралізації обмінних процесів, ріст неплатежів та інші причини також обмежують реалізацію продукції. Все це зумовлює необхідність реформування торгівлі плодоягідною продукцією на основі поглиблення її спеціалізації, розвитку конкуренції та кооперації, широкого залучення капіталу різних форм власності, зміцнення матеріально-технічної бази зберігання, товарної обробки і реалізації продукції. Розширення торгівлі дикорослими фруктами і ягодами на стихійних і міських ринках обумовлене погіршенням соціально-економічної ситуації в країні. Тому оптова торгівля цими продуктами у 2005 – 2006 рр. здійснюється переважно за прямими зв'язками, через посередників і плодоовочеві бази. Основна частина товарообороту роздрібної торгівлі приходиться на міські та стихійні ринки. Продовжується тенденція зменшення заготівель дикорослої продукції та збільшення її реалізації за рахунок бартерних угод, розширення продажу на міських ринках [5].

Цінова ситуація на плодоягідному ринку значно погіршилася. Інфляційний тиск фінансової кризи на продовольчий ринок призвели до зростання цін на дикорослі фрукти і ягоди. У 2005-2006 рр. на міських ринках України подорожчали чорна смородина на 2,8 %, сливи – 11,8 %, абрикоси – 25,9 %, горіхи – 33,3 %, суниці – 42,4 %, груші – 44,4 %,, вишні – на 85, 3 % і яблука у 2,4 раз.

Хоча ціни на дикорослу продукцію підвищуються, проте сучасний їх рівень не тільки не сприяє розширеному відтворенню виробництва і зміцненню господарств, а й призводить їх до банкрутства, не забезпечуючи повного відшкодування витрат.

У 2005-2006 маркетингових роках зберігається вищезгадана тенденція змін цінової ситуації. Продовжуються інфляційні процеси, які в свою чергу впливають на ринок продовольства. Це зумовлює зростання роздрібних цін на дикорослі фрукти і ягоди.

Висновки і перспективи подальших досліджень Перш за все потрібно з формувати ринкове орієнтовану сферу оптової торгівлі дикорослою сировиною, створити організацію мережі оптових підприємств на міжрегіональному і регіональному функціональному рівнях, демонополізацію каналів переміщення продукції та створення конкурентного середовища в оптовій ланці, а також зайнятись інтенсивним формуванням інфраструктури оптового ринку. Провести реформування торгівлі дикорослими фруктами і ягодами на основі поглиблення спеціалізації, розвитку конкуренції та кооперації, а також пристосуватись до широкого залучення капіталу різних форм власності, зміцнення матеріально-технічної бази зберігання, товарної

обробки і реалізації дикорослої продукції.

Все це дасть змогу відродити прогресивну організацію ведення торговельної діяльності, створити необхідні умови для організації торгівлі дикорослою сировиною та стабілізації цінової ситуації на ринку дикорослих фруктів та ягід. Це все сприятиме зменшенню неорганізованої посередницької діяльності у сфері збуту продукції, збільшенні доходів, забезпечення позитивних структурних зрушень в товарообігу за сегментами ринку. Зокрема, повинна бути тенденція до зменшення реалізації продукції за бартерними угодами і населенню в рахунок оплати праці.

Значна реалізація дикорослої сировини повинна поступати підприємствам громадського харчування, торговельній мережі і заготівельним організаціям для переробки і подальшого експорту до Німеччини, Австрії та інших країн Європи, де на цей продукт встановився високий попит через обмежене використання в наших садах отрутохімікатів і мінеральних добрив.

Відомо, що український фруктовий бізнес відчуває нестачу професіоналів та сезонних працівників, а також – дефіцит спеціалістів. Наша країна зможе досягти високого рівня виробництва дикорослою продукцією тільки при успішному вирішенні питань, які пов'язані з підтримкою фруктової галузі державою, щоб країна не поставила свій внутрішній ринок дикорослих плодів та ягід в повну залежність від імпортера.

Література

1. Гунський Б.В. Аграрний ринок. «Нора прінт», 1998 – 184 с.
2. Шевченко А.П. Які культури вигідніше вирощувати? (витрати на вирощування та рентабельність рослинництва) // Пропозиція. – 2006. – № 6
3. Семехін В.О. Зелений бізнес в Україні // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 8
4. Кушнір І.В. Економічна оцінка інтенсифікації виробництва дикорослої продукції в Україні // Економіка АПК. – 2005. – № 5. – С. 28-30
5. Чабан В.Г. Вплив добрива та пестицидів на продуктивність рослинництва // Економіка АПК. – 1999. – № 11. – С. 29-31.

Надійшла 12.3.2008 р.

УДК 331.5

Е. А. АТАМАНЮК
Хмельницький національний університет

СТАНОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

В статті розкрито основні проблеми становлення підприємництва в сільській місцевості та його вплив на рівень зайнятості населення. Вказано основні напрямки соціально-економічної політики на шляху сприяння розвитку малого та середнього бізнесу на селі з метою розв'язання проблеми зайнятості сільського населення.

Вступ. У радянській соціальній системі закритого типу стабільність соціальної ієрархії та соціальної диференціації виступала у вигляді зменшення соціальної мобільності, визначеної і контрольованої державою соціальної нерівності у розподілі і життєвих шансах. Загальновизнаною була "трьохчленна формула" соціально-класової структури радянського суспільства [1, с.38-44]:

1. Робітники.
2. Колгоспне селянство.
3. Особливий соціальний прошарок – інтелігенція.

Проте найвагомішим, хоч офіційно і невизнаним був клас номенклатурної бюрократії.

Системна трансформація звелась до ринково-капіталістичних перетворень, здійснених в інтересах олігархо-бюрократичної верхівки. Клас крупних власників сформувався переважно з колишньої номенклатури та представників тіньової економіки. У формуванні всіх груп власників велику роль відіграла причетність до перерозподільчих процесів. Всі ці події не сприяли формуванню масових верств середніх та дрібних власників.

Економічний спад 90-х рр. призвів до значного поповнення нижчої верстви населення з паралельним підвищенням демоекономічного навантаження, низьким рівнем освіти, зайнятістю некваліфікованою працею.

Метою статті є виявлення залежності між станом підприємництва у сільській місцевості та рівнем зайнятості; визначення напрямків соціально-економічної політики на селі.

Виклад основного матеріалу. Для трудоресурсної ситуації аграрного сектору ринку робочої сили України 90-х рр. були характерними такі негативні явища [2, с.106-107]:

- домінування аграрної галузі, недостатній розвиток зайнятості поза сільськогосподарським виробництвом. Низька професійно-галузева і територіальна мобільність селян;
- переважна зайнятість у великих державних і колективних сільськогосподарських підприємствах.